

Vems är ansvaret?

Om kommunernas stöd till barn som växer upp med missbrukande föräldrar

RAPPORT 2008

PUBLICERAD AV IOGT-NTOs Juniorförbund,
Box 12825, 112 97 Stockholm
TEXT Helena Karlsson
OMSLAGSFOTO Hannu Ala-Hakkola, Future image bank
LAYOUT Pontus Landström
ISBN 978-91-633-3003-2
TRYCK Larssons Offsettryck, Linköping 2008
E-POST info@junis.org TELEFON 08-672 60 70

Det här är femte året som IOGT-NTOs Juniorförbund, Junis, genomför en undersökning om vad kommunerna gör för barn som växer upp med alkohol- och drogberoende föräldrar. Vi har fått fler svar på vår enkät än någonsin.

Antalet stödgrupper och antalet barn som nås av dessa är det högsta sedan 2004. Det kan bero på två olika saker – den höga svarsfrekvensen – eller att frågan faktiskt börjat uppmärksammas mer ute i kommunerna. Sannolikt är resultatet en kombination av dessa två. Jämför vi med enkätens första år så ser vi en markant ökning av antalet stödgrupper vilket är glädjande. Tyvärr nås fortfarande alldeles för få barn – bara en-två procent av det uppskattade antalet.

Vi konstaterar än en gång att vad som görs för den här gruppen barn skiljer sig åt beroende på var man bor. Vi vet också att på många håll så har man svårt att rekrytera barn till grupperna. Det finns delade meningar om vems ansvar det är att rekrytera barnen. Vi menar att det är samhällets ansvar att se till att barnen får stöd och hjälp. Förutom socialtjänsten har exempelvis skolan, sjukvården, missbruksvården och polisen ett ansvar.

I slutet av rapporten har vi lagt in vad varje kommun svarat på enkäten så du kan påverka din kommun att bli bättre.

Det borde vara självklart att alla kommuner ger alla barn som drabbas av missbruket i sin familj den hjälp och det stöd de behöver.

/ Carina Eriksson, förbundsordförande IOGT-NTOs Juniorförbund

Inledning

IOGT-NTOs Juniorförbund, Junis, arbetar sedan flera år för att samhället ska öka stödet till de barn som växer upp i familjer med missbruk. Dessa barn är omkring 200 000, enligt den statliga utredningen SOU 1994:29. Det finns anledning att tro att siffran i verkligheten är större, eftersom mörkertalet är stort och alkoholproblem är något som oftast hålls hemligt. Den ökade alkoholkonsumtionen i Sverige är också något som talar för att det blir alltfler barn som far illa av vuxnas missbruk. (Läs mer om antalet barn på sidan 8.)

Erfarenheterna visar att barn som lever med missbruk behöver möjlighet att prata om hur de har det, och att de på olika sätt får uppleva att det inte är farligt att sätta ord på sina känslor eller ”avslöja” att mamma eller pappa dricker. Barnen behöver stöd för att stärka sin självkänsla, känna trygghet och få verktyg för att leva sina egna liv så bra som möjligt. En alltför stor andel av dem som har föräldrar som

”Den ökade alkoholkonsumtionen i Sverige är också något som talar för att det blir alltfler barn som far illa av vuxnas missbruk.”

utvecklat ett alkoholberoende, hamnar dock själva i en liknande situation senare i livet. Med kunskap om allt detta är det av yttersta vikt att vuxensamhället på olika sätt arbetar för att stötta dessa barn, och bidrar till att de får en bra start i livet.

Ett sätt att ge barnen stöd är att erbjuda grupper där de får träffa andra i en liknande situation. Här kan de med hjälp av lek, skapande och kunskap arbeta med att bli av med den skuld, skam och känsla av att vara ensam som dessa barn ofta känner. Barnen har ett stort behov av att få vara just barn – att slippa ta ansvar för sina föräldrar, och istället göra saker som de själva tycker är roligt och mår bra av.

Föreningsliv kan vara ett sådant andningshål för många barn. Föreningsliv och annan fritidsverksamhet som vänder sig till barn bör självklart vara helt fri från alkohol och andra droger. För barn med missbrukande föräldrar kan dessa drogfria miljöer få en extra dimension.

Ökad konsumtion – fler barn drabbas

Omfattningen av alkoholskadorna i ett samhälle beror på hur mycket alkohol som dricks. En ökning av den genomsnittliga alkoholkonsumtionen ger en ökad konsumtion i alla grupper, vilket leder till att allt fler blir storkonsumenter och missbrukare. Detta innebär också att fler barn får en mamma eller pappa som dricker för mycket. En restriktiv alkoholpolitik behövs för att hjälpa de barn som far illa av missbruk. En politik som ska förebygga framtida alkoholberoende måste också erbjuda drogfria miljöer och aktiviteter för barn och ungdomar, samt se till att det är svårt för minderåriga att få tag på alkohol.

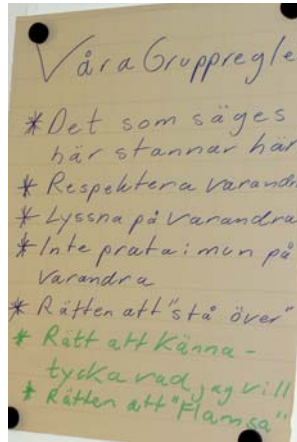
IOGT-NTOs Juniorförbund, Junis, vill påverka opinion och beslutande organ i samhället för att i

största möjliga utsträckning begränsa skadeverkningarna av alkohol, narkotika och andra beroendeframkallande medel. Vi vill hjälpa alkohol- och narkotika-skadade till rehabilitering och bättre levnadsvillkor. I detta arbete är barnen vår främsta prioritet. I Junis egen verksamhet vet vi att vi dagligen möter många barn som lever med missbruk, även om vi sällan vet exakt vilka dessa barn är. Men genom att öka kunskapen bland våra ledare och våga prata även om ”hemliga” saker som alkoholproblem kan vi bli ett bättre stöd, för alla barn. Vår verksamhet bygger på att barnen får vara barn, och vi vet att detta i sig kan vara en hjälp för de barn som far illa på grund av alkohol och andra droger. Att alla våra aktiviteter är

” ... det krävs långsiktiga politiska insatser och ett brett samarbete mellan socialtjänst, skola, föreningsliv med flera.”

drogfria kan också bli en viktig förebyggande åtgärd – barnen får kunskap och självkänsla för att kunna göra egna, medvetna val senare i livet.

För att ta reda på vilket stöd som finns idag för barn med alkohol- och drogberoende föräldrar, har Junis skickat ut enkäter till alla landets kommuner. Med hjälp av dessa har vi försökt skapa en bild av hur många stödgrupper som finns, och hur många

barn som nås av dessa. I den här skriften redovisar vi resultatet av årets undersökning, som vi jämför med tidigare års resultat.

Utbildar ledare

Junis arbete med kommunenkäter om stödgrupper har lett till att vi själva har tagit en mer aktiv roll. Sedan 2007 utbildas gruppledare i Junis Barnprogram, ett pedagogiskt program för stödgrupper för barn till alkohol- och drogberoende föräldrar. Utbildning av dessa ledare görs på IOGT-NTO-rörelsens folkhögskolor Tollare och Wendelsberg. Vi har själva gjort erfarenheten att det kan vara trögt att komma igång med gruppverksamheten, trots att det finns utbildade ledare och en stark vilja. Här behövs stöd från arbetsgivare och gott samarbete mellan olika aktörer i samhället. Genom att både påverka politiker och själva ordna en gruppledarutbildning bidrar vi i Junis till att fler barn får möjlighet att delta i stödgrupper runt omkring i landet.

I årets rapport har vi funderat kring vilka som egentligen har ansvaret för att barnen får möjlighet att gå i en stödgrupp. Ett par viktiga slutsatser är att det krävs långsiktiga politiska insatser och ett brett samarbete mellan socialtjänst, skola, föreningsliv med flera.

Förhoppningsvis kan denna läsning inspirera till att det snart kommer att vara betydligt fler barn som lever nära missbruk som får det stöd de har rätt till. ■

Vuxensamhället har en lång väg kvar innan det kan ge barn det skydd som de har rätt till. (Pojken på bilden har inget med artikeln att göra.)

Varför just 200 000?

I IOGT-NTOs Juniorförbunds, Junis, rapporter om barn som lever nära missbruk hänvisar vi till uppgiften om att det finns minst 200 000 barn i Sverige som lever i familjer med missbruk. Detta är naturligtvis en siffra som är mycket grovt uppskattad. Liksom många andra som jobbar med dessa frågor har Junis ändå valt att utgå från detta antal, som har sitt ursprung i en statlig utredning från 1994 (SOU 1994:29). Här hänvisar man till forskning som beräknar att 12 procent av alla barn föds i familjer där någon av föräldrarna har alkoholproblem. Det finns cirka 2 000 000 barn (0–18 år) i Sverige och följaktligen bör 200 000–300 000 av dem leva med missbruk i familjen. Antagligen är siffran högre, bland annat för att vi vet att alkoholkonsumtionen har ökat betydligt sedan år 1994. Som en konsekvens av detta ökar även missbruket, och antalet barn som tvingas växa upp med detta. Dessutom är det mesta missbruk dolt och mörkertalet mycket stort.

Det finns ett behov av nya kartläggningar av hur många barn som lever med missbruk, inte minst för att kunna göra

tillräckliga satsningar på stödgrupper och andra åtgärder. I en sådan kartläggning är det viktigt att inte blunda för missbrukets omfattning. I Socialstyrelsens avrapportering av ett regeringsuppdrag ”Gravida kvinnor med missbruk och barn som lever i familjer med missbruksproblem” (2007-107-19) resonerar man om hur många barn det kan röra sig om som lever i en familj med missbruk. De väljer att utgå från de barn vars vårdnadshavare har fått vård på sjukhus med en alkohol- eller narkotikadiagnos, eller en kombination av dessa. Enligt en sådan undersökning var det under åren 2000–2004 1,2 procent av barnen i åldersgruppen 0–17 år som hade minst en vårdnadshavare med missbruksdiagnos.

”... trots de yttre olikheterna finns en mängd likheter i upplevelsen av att leva med en förälder som missbrukar, och det är i dessa likheter som barnen också kan finna stöd hos varandra.”

Detta är naturligtvis ett statistiskt korrekt sätt att räkna, men det är samtidigt väldigt orättvist mot barnen. Av alla de vuxna med ett alkoholberoende som på ett eller annat sätt skadar barnen, är det en mycket liten del som har sökt sjukvård där de har fått en diagnos och blivit ”upptäckta”. Ett av de stora problemen med missbruk är att det är tabubelagt och hemlighålls i det längsta. De allra flesta barn som mår dåligt av att mamma eller pappa är full igen, som blir besvikna av brustna löften eller som tvingas ljuga om hur det är hemma kommer aldrig att ens vara i närheten av att hamna i den här statistiken. Naturligtvis är förhållandena mycket olika i de familjer där det finns missbruk, till exempel beroende på hur långt missbruket är gånget, eller familjens sociala status och nätverk. Men trots de yttre olikheterna finns en mängd likheter i upplevelsen av att leva med en förälder som missbrukar, och det är i dessa likheter som barnen också kan finna stöd hos varandra.

Tills vidare väljer därför IOGT-NTOs Juniorförbund att utgå ifrån att minst 200 000 barn lever med missbruk. Det är en siffra som överensstämmer bäst med verkligheten för alla de barn som behöver vuxensamhällets stöd. ■

Barnens behov sätts inte främst

Socialtjänsten misslyckas med att skydda utsatta barn – den kritiken har under flera år förts fram av både forskare och tillsynsmyndigheter. En av dem som kritiserat socialtjänsten är psykoterapeuten och doktoranden Madeleine Cocazza. I en studie från 1998 pekar hon på ett flertal brister i Linköpings kommuns förmåga att möta barnens behov. Av 1 570 anmälningar under ett års tid som gällde barn, så avskrevs 15 procent utan någon kontakt med familjerna. Enbart i 41 procent av fallen träffade en handläggare barnen överhuvudtaget. Trots att syftet är att den sociala barnavården ska ge barnet skydd, blir det alltför sällan så, menar Cocazza. ”När frivillighet och samarbete med föräldrarna ska vara långtgående finns det risk för att barnet åsidosätts eftersom föräldrarnas motivation, och inte barnets behov, utgör förutsättningen för insatsen” skriver Cocazza. Hon ger ett exempel där handläggaren skrev brev till föräldrarna och erbjöd insatser för barnet. Om familjen inte svarade på detta ledde det inte till någon ytterligare åtgärd.

Cocazza väcker ett antal frågor om den nuvarande lagstiftningen, och förmågan att ta tillvara barnens behov av skydd. Anmäls alla barn där myndigheterna misstänker att de far illa? Finner vi alla de barn som behöver samhällets stöd, på det sätt som systemet är utformat? ■

Källa: Anmälningsplikten som instrument för att identifiera barn som behöver samhällets skydd, Madeleine Cocazza, 2003.

Barns behov i centrum

Barnens ställning ska stärkas när socialtjänsten gör insatser. Det är målet för metoden Barns behov i centrum, BBIC. Systemet ska skapa en struktur då socialtjänsten dokumenterar, planerar och följer upp barns behov av insatser. Med hjälp av strukturerade formulär och en teoretisk kunskapsbas syftar BBIC till att barnen ska komma till tals och att samarbetet ska öka mellan barn, föräldrar och vuxna. Barns behov i centrum är ett svar på den kritik som förts fram mot den sociala barnvården. BBIC, som är anpassat efter en brittisk förlaga, har testats i ett antal svenska kommuner åren 1999–2005. Metoden ska nu införas i större delen av landets kommuner.

Enligt utvärderingen framkommer det bland annat att barnen och föräldrarna har fått större delaktighet och att de upplever socialtjänstens arbete som mer begripligt. Man upplever det också som positivt att uppmärksamheten flyttas från föräldrarnas problem till barnets behov, och vad som krävs av föräldrarna.

I utvärderingen av BBIC konstaterar man också att den information som samlas in kan komma till användning på flera sätt. Dokumenterad kunskap om hur exempelvis familjers ekonomiska problem påverkar barnets situation kan användas som underlag för politiska åtgärder, eftersom det är frågor som inte socialtjänsten kan lösa på egen hand. ■

Gosedjurskängurun Doris (Ellen Bredefeldt) är Nickans (Helena Nizic) bästa vän. Hon tycker att Nickan borde berätta för fröken om att hennes mamma super. Från pjäsen Alkohålet med Helsingborgs stadsteater.

Med barnens rätt i fokus

Teater fick fart på stödgrupp och samarbete

Nickan har ett hål i sin mage, alkohålet. Nickans mamma super nämligen. Gosedjurskängurun Doris tycker att Nickan ska berätta för sin fröken att mamma super – men vågar hon det?

Så här presenterades pjäsen Alkohålet för Helsingborgs mellanstadieelever. Nickan och Doris banade vägen för att nå över 3 000 barn med budska-

pet om hur det kan vara att leva med missbruk, att det inte är ditt fel men att du har rätt att få hjälp. Över 200 personer från Helsingborgs skolor fick utbildning i frågorna och stödgrupp-sverksamheten fick fart igen. Dessutom skapades en samordning av kommunens stödgrupper.

– Hela projektet har genom-syrats av att vi tillsammans vill, vill, vill. Det har varit väldigt olikt mycket annat, säger Gunilla Olsson.

Det var på hennes bord som nyttillträdd alkohol- och drogsam-ordnare som Alkohålet landade. Teaterchefen Göran Stangertz hade redan i december 2004 vänt sig till kommunstyrelsen med ett önskemål om att visa pjäsen för Helsingborgs skolbarn. Strax därpå fick Gunilla Olsson upp-draget att få fram 500 000 kronor – i så fall kunde det genom-föras. Men man ville inte bara visa pjäsen om flickan som hade en mamma som söp – skolelever-na behövde något efteråt också.

– Jag vände mig till Hela män-niskan som hade Linus-grupper, berättar Gunilla Olsson och på så vis kom gruppleddaren Gunilla Forsberg med på tåget.

Dessutom knöts kontakter med en mängd finansärer och samar-betspartners – lärare, psykologer, skol- och företagshälsovård, bibliotek, Rotary. Idéer bollades fram och tillbaka om allt från scenografi till informationsblad. De båda Gunillorna berättar om

hur de sprang som barn i huset på stadsteatern i ett nära samar-bete med de teaterns engagerade personal och skådespelare.

– Det här har inte varit mitt och ditt – det har varit vårt, säger Gunilla Olsson och Gunilla Forsberg nickar på andra sidan bordet:

– Det är människor som verk-ligen vill detta och som kan sam-arbeta.

– Ja, och det har funnits en stor medvetenhet om att det här kan vara bra för barnen, fortsät-ter Gunilla Olsson.

Rädda för att prata

Målet var att skapa en större medvetenhet om hur det kan vara för barn som lever nära missbruk – ett ämne som många vuxna drar sig för att ta upp.

– Många är livrädda för att prata om det här, säger Gunilla Forsberg som gärna vill minska den rädslan.

Hon höll i 23 halvdagsutbild-ningar för lärare, fritidspedago-ger och personal från elevhälso-vården från 35 av Helsingborgs skolor. För de skolor som visade Alkohålet var kravet att minst två personer skulle gå utbildningen och sedan fungera som lotsar åt sina kollegor. Deltagarna fick fundera kring vad missbruk är, hur de själva ser på missbrukar, hur man kan se de barn som lever i dessa familjer, vart barnen kan vända sig och hur man som vuxen kan vara ett stöd. Med sig

tillbaka fick alla en manual att använda i diskussioner med barnen före och efter pjäsen.

Gunilla Olsson var väl medveten om att Nickans liv på teater-scenen säkert skulle väcka många starka känslor hos de barn som levde i samma verklighet.

– Det var en fråga skolans personal som löpte amok och menade att ”det här är ett alldeles för svårt problem för pedagoger att hantera”.

Men här hade man redan psykologer med sig som menade att det visst gick bra att ta upp frågan och låta lärare föra diskussionerna både före och efter föreställningen. Gunilla Olsson påpekar att vuxna som såg pjäsen i många fall reagerade starkare än vad barnen gjorde, utåt sett. För att möta de tankar och känslor som väckts gjorde företagshälsovården för stadens anställda en parallell satsning kring missbruk.

Mycket media

Under hösten 2006 fick mer än 3 000 barn i årskurs 4–6 se pjäsen. Som ett sätt att följa upp frågan uppmuntrades barnen att skicka in teckningar – resultatet blev en utställning på stads- och områdesbiblioteken.

– Bibliotek är det mest demokratiska som finns, konstaterar Gunilla Olsson som är nöjd med att ännu fler barn och vuxna kunde nås av samma budskap.

Både pjäsen och teckningsutställningen fick uppmärksam-

Bild: Helena Karlsson

Arbetet med projektet Alkohålet präglades av en stark vilja att samarbeta och att göra något bra för barnen, säger Gunilla Olsson.

het i media och på barnsidan i Helsingborgs Dagblad ställde man sig frågan ”hur kan man hjälpa en kompis”. Men det var inte nog med detta. En grupp elever från gymnasiets medieprogram gjorde dessutom en egen tidning, Jojo, som byggde på innehållet i Alkohålet. Här fanns en intervju med Gunilla Forsberg som fick berätta vad man gör i en stödgrupp, enkäter med barn som sett pjäsen och en rad tips och fakta kring alkohol och missbruk. Tidningen delades ut i 5 000 exemplar.

– Projektet tog oerhört mycket tid, säger Gunilla Olsson men det är lätt att se den lust som var drivkraften i arbetet. Det handlade hela tiden om barnens rätt – att bli sedda och få stöd.

Det är befriande att lyssna till historien om Alkohålet där ord som ”samarbete” och ”barnens bästa” ständigt dyker upp. Även Gunilla Olsson själv är fascinerad av hur lätt allting gick. Dessutom var det en nyttig erfarenhet att vända sig utanför den kommunala myndigheten.

– Det var roligt att komma från en jämförelsevis klumpig kommunal organisation och samarbeta med en liten, flexibel frivilligorganisation som Hela människan.

Gunilla Forsberg upplever också att stödgruppen fick mer fart tack vare Alkohålet.

– Det var inte direkt som att dra ur en propp och så kom det massor av deltagare, säger hon. Men det var tydligt att det fanns en koppling mellan projektet och de barn som kom.

Alkohålet var ett projekt som drevs av kommunens nystartade förebyggande avdelning inom socialtjänsten, något som i det-

här fallet blev till en fördel. Det behövdes tankar i nya banor.

– De här barnens verklighet är egentligen inte enbart socialtjänstens problem, utan det berör hela Helsingborg, menar Gunilla Olsson.

Det breda samarbetet med Alkohålet bidrog också till ett nytt sätt att tänka kring kommu-

”Det är viktigt att lyfta blicken – är det viktigast att hjälpa barnen eller att hålla på sina gränser?”

nens stödgrupper. I januari 2008 började Agneta Rönn en ny tjänst som barngruppsamordnare för alla typer av stödgrupper inom kommunen – barn som bevittnar våld, missbruk, med skilda föräldrar och så vidare.

– Det första jag gjorde var att ta reda på vilka stödgrupper som finns, om det finns utbildade ledare och vilka behov som finns, berättar Agneta Rönn.

ÖKAD KUNSKAP

- Projektet Alkohålet blev mycket uppskattat både av barn och vuxna i Helsingborgs skolor. I en enkätundersökning som gjordes bland lärare och fritidspedagoger kom det fram att 78 procent upplevde att de fått en ökad kompetens kring barn som lever nära missbruk.
- 87 procent av pedagogerna upplever att deras kunskap ökat om var det finns hjälp för utsatta barn.
- 34 pedagoger hade tack vare Alkohålet fått kännedom om ”nya” barn som lever nära missbruk.
- De allra flesta ville se en upprepning av projektet för att även nästa årskull ska kunna ta del av detta.

Gunilla Forsberg, t v, ingår i det nätverk av ledare som barngruppsamordnaren Agneta Rönn har bildat. I deras knän sitter Flora och Kicken Cornelius, som kan vara bra att krama ibland.

Här tog hon kontakt med skolor, socialtjänsten, vuxenpsykiatri, ideella organisationer, primärvården och kyrkor.

– Alla barn och ungdomar i samhället är allas ansvar, menar Agneta och detta är en röd tråd

i den nya samordningen. Ju fler vuxna som känner ansvar och har kunskap om vilket stöd som kan erbjudas, desto fler barn kan också få hjälp.

Men det är också viktigt att ledarna i stödgrupperna får hjälp.

STORSATSNING PÅ STÖD

- Inom nätverket Helsingsborgs stödgrupper för barn och unga samlas ledare för flera olika stödgrupper för barn och tonåringar mellan 7 och 18 år. I nätverket ingår stödgrupper i kommunal regi och de som drivs av frivilliga organisationer, vuxenpsykiatri, primärvården och kyrkor.
- Som ett första steg satsar man till hösten 2008 på att driva grupper för barn till missbrukande föräldrar, barn som upplevt skilsmässa, barn som bevittnat våld, barn som drabbats av sorg samt de som lever med psykisk ohälsa.
- Stödgrupperna använder sig av pedagogiska program med 15 träffar.
- Barngruppsamordnaren har även till uppgift att utvärdera och utveckla stödgruppsverksamheten.

För att öka kompetensen ordnades en skraddarsydd gruppleddarutbildning.

– Nu har vi 20 utbildade ledare i ett nätverk som kan stötta varandra, säger Agneta.

Även här har man tänkt brett – ledarna kommer från både ideellt och kommunalt håll.

– Kommunen har ett ansvar för barn och unga och då spelar det ingen roll vilken organisation man kommer ifrån, bara det finns kompetenta ledare.

Spindel i nätet

I barn- och familjeenhetens lokaler mitt i sta'n finns rum som grupperna kan använda sig av. I kontorsrummet bredvid sitter Agneta som ska vara en spindel i nätet som kan göra allt från att se till att det finns kaffe och köpa material till att knyta kontakter åt olika håll för att underlätta arbetet. Tanken är att Agneta kan ta de första kontakterna om föräldrar eller barnen själva hör av sig, och även sprida kunskapen om att stödgrupperna finns till skolor, socialtjänst med flera.

Gunilla Forsberg tycker att den nya samordningen blir en fördel för hennes Linus-grupp. Hon välkomnar också det nya synsättet på samarbete med

organisationsvärlden.

– Det är viktigt att lyfta blicken – är det viktigast att hjälpa barnen eller att hålla på sina gränser, undrar Gunilla Forsberg.

Agneta Rönn nickar och säger att det händer att det blir prestige i arbetet med barn som far illa. Idag finns det inget sådant tänkande menar Agneta som hoppas att alla kan behålla den positiva inställning som nu finns i samarbetet. Gunilla Forsberg påpekar dock att det inte bara räcker med vilja – gruppverksamhet kostar även pengar. Här behövs långsiktigt tänkande där inte gruppen står och faller med om man får projektpengar eller ej.

För nu gäller det återigen att påminna sig om varför allt det här arbetet görs. Med barnen i fokus. Tillbaka till pjäsen Alkohålet, år 2005 och en testvisning för vuxna och barn. Under pjäsens gång har en pojke suttit längst fram och hans fötter har rört sig hela tiden. När pjäsen är slut ställer sig teaterchefen Göran Stangertz vid scenkanten och frågar "Nå, vad tyckte ni". Svaret från pojken kommer snabbt och tydligt: "Välkommen till min värld". Mer än så behöver inte sägas. ■

Vill du veta mer om Alkohålet? Kontakta projektsamordnare Gunilla Olsson, gunilla.olsson@helsingborg.se, 042-10 60 85

För information om Helsingborgs stödgrupper för barn och unga, kontakta Agneta Rönn 042-10 65 21, agneta.ronn@helsingborg.se

Kommunerna borde fundera över nya sätt att rekrytera barn till stödgrupperna, menar Espen Bjordal som har utvärderat Tollare/Wendelsbergs gruppledarutbildning.

Viktigt med stöd till nya gruppledarna

Olika förutsättningar för kommunala och ideella ledare

Tydliga ramar från uppdragsgivaren om hur mycket tid man kan lägga ner på rekryteringen. Det är en viktig framgångsfaktor för att en stödgrupp kommer igång.

Det menar Espen Bjordal som har utvärderat vad som händer med dem som gått Tollare/Wendelsbergs folkhögskolas gruppledarutbildning och totalt sett är han imponerad av resultatet.

– De allra flesta har startat en grupp, och av dem som inte har kommit igång så har de i alla fall försökt, konstaterar Espen som

gjort sin studie som en c-uppsats på socionomutbildningen.

I Junis rapport från 2007 ”Stödgrupper i kommunerna” besöktes den första kullen med deltagare på den nya gruppledarutbildningen. Utvärderingen visar att ledarna är mycket nöjda med såväl utbildning, handledning som det material som används i Junis barnprogram och UNFs ungdomsprogram.

Deltagarna hade både kommuner och frivilliga organisationer som huvudmän och här syns den största skillnaden i

Varje barn som har gått i någon av de nystartade stödgrupperna är en framgång, menar Espen Bjordal. Han hoppas att samarbetet kommer öka mellan kommuner och frivilliga organisationer. (Barnen på bilden har inget med artikeln att göra.)

studien. Av dem som har kunnat leda stödgruppen i sin tjänst inom kommunen, så har alla fått igång verksamheten. De som har en ideell organisation, i det här fallet IOGT-NTO-rörelsen, som huvudman har ibland haft det trögare.

– Flera av de fem ledare som inte har kunnat starta alls, tycker att de har haft dåligt stöd från sin uppdragsgivare – det finns ingen strategi för hur man ska göra och det saknas ramar för hur mycket tid det får ta, säger Espen.

Han uppfattar att de ideella uppdragsgivarna ibland har haft inställningen ”ja, det är ju kul att åka på kurs, gör gärna det” men sedan har de inte insett vad stödgruppsverksamhet innebär

i praktiken. En ledare menar att stödet från organisationen var bra, men det var istället namnet ”stödgrupp” som skrämde ungdomarna från att anmäla sig.

Mötts av motstånd

En vanlig väg att få deltagare till sin stödgrupp är att handläggare på socialtjänsten tipsar om gruppen. Här har det varit svårare för ledarna från organisationsvärlden att upprätta ett samarbete med kommunen, eftersom man inte har alla naturliga vägar in i den kommunala apparaten. Ibland har de rentav mötts av ett motstånd.

– Det är svårt att komma in som aktör på den här ”marknaden”, säger Espen. Vissa har fått

till svar att ”vi har redan många utbildade gruppledare inom kommunen” och då vill man inte hänvisa barn till en utomstående grupp. Men då kan man ju fråga sig varför inte de utbildade ledarna startar grupper?!

Ibland har även svaret från socialtjänsten varit ”vi har inget behov”, vilket knappast stämmer överens med fakta kring hur många barn som växer upp med missbruk. Men visst kan Espen förstå att det kan finnas en osäkerhet när en ny aktör söker kontakt och erbjuder sina grupper. Vilka är det vi skickar barnen till? Kan de sin sak? Här har en grupp utanför kommunens regi en viktig uppgift att visa att man är seriösa och välutbildade.

– Men det finns också en del

prestige i det här, och ibland finns en ovilja att en ideell organisation ska in och ”göra deras jobb”.

”Men det finns också en del prestige i det här, och ibland finns en ovilja att en ideell organisation ska in och ”göra deras jobb.”

Det finns dock också flera exempel på där ledarna från IOGT-NTO-rörelsen och kommunerna har hittat ett bra samarbete, och tillsammans kan erbjuda fler barn och ungdomar att gå i stödgrupp (se artikeln om Växjö, sidan 27). Espen påpekar också att nu är de inne på banan och inför nästa termin kommer det förhoppningsvis att gå lättare. Totalt sett så är resultatet av gruppledarutbildningen lovande. Det finns 20

utbildade ledare, 11 grupper har startats och 58 barn har deltagit i minst en gruppträff. Totalt har 163 gruppträffar hållits.

Testa nya metoder

Studien av de utbildade ledarna har dock väckt en del personliga reflektioner hos Espen, som har egna erfarenheter av kamratstödsverksamhet för barn och ungdomar från missbruksfamiljer. Det faktum att det ofta är svårt att rekrytera barn borde leda till att man testat nya metoder, menar Espen.

– Om man har många färdigutbildade ledare i en kommun så borde man se över hur man ska göra för att få fart på verksamheten. Kanske ska man locka med något för att hitta deltagare?

Espen jämför med de kamratstödsresor som genomförts i UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund. Under bland annat julen genomförs en skidresa till

Alperna, där man även har pass om kamratstöd och hur det är att leva med missbruk. Målgruppen är både de som har erfarenhet av missbruk, och andra. Kurserna har lockat många deltagare, och skidresan kan för vissa ungdomar ge lite välbehövlig ”status”.

– Kanske skulle man göra något liknande med stödgrupper och säga ”gå den här kursen på 15 träffar först så gör vi en skidresa till Chamonix sedan”, spånar Espen.

Espen konstaterar att det finns mycket kvar att göra för nå fram till de barn som behöver stöd, och det är på vissa håll även en lång väg kvar för att skapa ett gott samarbete mellan kommun och ideella organisationer. Men en sak är ändå viktigast att komma ihåg:

– Varje barn som har gått i de här nya grupperna är en framgång! ■

SLUTSATSER AV UTVÄRDERINGEN

- De flesta som gick gruppledarutbildningen har startat grupper. De som inte har gjort det, har i alla fall försökt.
- Stöd från uppdragsgivaren är en viktig faktor för att kunna komma igång med stödgruppen.
- Gruppledarna behöver ha tydliga ramar från uppdragsgivaren kring hur mycket tid de kan lägga ner på rekrytering av barn till grupperna.
- Ideella organisationer har haft svårt att ”ta sig in på banan”. De har svårare att få kontakter inom den kommunala apparaten.

Missbruk blir en familjehemlighet och många barn känner en stor ensamhet. Stödgruppens syfte är till stor del att stärka barnens självkänsla, menar ledaren Kristina Nordell. (Barnen på bilden har inget med artikeln att göra.)

”Det blir bättre om man gör det tillsammans”

Ju fler som vet att gruppen finns – desto fler barn deltar

Peter Ståhl i Umeå och Kristina Nordell i Visby gick båda ut Tollare/Wendelsbergs gruppledarutbildning våren 2007. Ett år senare har de genomfört sina stödgrupper och dragit lärdomar om vad som behövs för en bra verksamhet.

- Samordning, tipsar Kristina.
- Låt det ta tid, säger Peter.

Båda två har haft fördelen att kunna genomföra sina grupper i

kommuner där man sedan tidigare har erfarenhet av stödgrupper. I Peters fall stod IOGT-NTOs Juniorförbund, Junis, för hans utbildning, men stödgruppen genomfördes inom Hållplatsen, Umeå kommuns stödgruppsverksamhet. På Gotland samlas kommunens stödgruppsverksamhet under namnet ”Trygge”.

- Vi har det väldigt väl för-

spänt här, säger Kristina och berättar om samordnaren som håller i trådarna och som kan göra det som gruppledarna kanske inte alltid har tid att fixa med. Hon samlar en resursgrupp med personer från psykiatrivården, familjehandlare, ungdomsgrupper, skolkuratorer med flera. Och inte minst så förankrar

"Det handlar hela tiden om att stärka barnens självkänsla och få dem att växa som människor."

samordnaren verksamheten hos gruppledarnas arbetsgivare:

– Hon bjuder in alla gruppledarnas chefer och går bland annat igenom hur mycket tid detta tar, säger Kristina.

Insikt behövs

Enligt Espen Bjordals utvärdering av gruppledarutbildningen visade det sig vara väldigt olika förutsättningar för de ledare som var anställda inom kommunen, och de som kom från ideella organisationer. Men även i en kommun kan det behövas insikt om vad det innebär att leda en stödgrupp. Peter har en tydlig åsikt:

– De som ska börja jobba med grupper måste få tid – för det tar tid. Det vore också bra att kunna köra två grupper på raken för att få in rutiner, menar han.

Både Peter och Kristina är väldigt nöjda med hur deras program fungerat i praktiken. Kristina uppskattar den röda tråd som finns och att samma sak kan belysas ur flera olika perspektiv. Och allt syf-

tar till en och samma sak:

– Det handlar hela tiden om att stärka barnens självkänsla och få dem att växa som människor.

Kristina berättar om en fråga som hela tiden återkommer i programmet – "Varför är vi här?". I början kunde deltagarna ha svårt att ge ett svar på frågan, och behövde lite hjälp på traven.

"Kommer ni ihåg vad vi sa förra gången – vi har olika åldrar,

olika kön, vi se olika ut – men en sak har vi gemensamt. Alla har vi någon som dricker eller drogär". Mot slutet av terminen kunde alla själva formulera detta och då har man kommit långt, känner Kristina.

I såväl Umeå som Visby har deltagarna kommit från flera håll. Någon via socialtjänsten, en annan från skolsköterskan.

– Det har spridit sig från mun till mun att Hållplatsen finns, säger Peter.

– Vi hade någon som hade en förälder som lyssnat på vår drog-samordnare som berättade om grupperna, minns Kristina.

Det handlar alltså om en bredd, att få många att veta att stödgrupperna finns. På Gotland har kommunen verkligen satsat på detta, och skickat ut information om grupperna inom Tryggevågen till alla kommuninvånare. Trots det får även Kristina och hennes gruppledarkollegor jobba hårt med rekrytering av deltagare. Inte minst kräver det mycket arbete att

skapa kontakter med socialtjänstens handläggare.

– Först skickar vi mejl och då hör vi ingenting. Sedan hälsar vi på dem och då brukar det vara någon som säger ”Ja, jag vet kanske någon som skulle vilja gå i en grupp...”.

Det bästa vore om de inom socialtjänst, kriminalvård med flera som möter de vuxna som missbrukar, också ska veta att det finns grupper för barnen att vara med i. Men hur ser detta ut i verkligheten?

– Spontant måste jag tycka att det är dåligt, svarar Peter. Till exempel så mötte jag nyligen en familj med missbruk där barnen varit placerade i åtta år utan att de blivit erbjudna en grupp.

Där kunde Peter, som utbildad gruppleddare, bli den som tipsade barnen om stödgruppen. Något som visserligen var bra, men också tydliggör att det hänger mycket på vilka personer barnen möter om de ska få vetskap om stödgrupper.

På Gotland har de som jobbar inom alkohol- och drogrådgivningen gått gruppleddarutbildning, vilket har gjort att insikten finns även inom den delen av socialtjänsten. Men Kristina menar att det är viktigt att stödgrupper inte blir en angelägenhet enbart för socialtjänsten, utan får med sig bland annat skola och sjukvård.

– Det blir mycket bättre om man gör det tillsammans, säger Kristina övertygat. ■

KRISTINAS OCH PETERS TIPS:

- Samordna verksamheten.

Förklara att de här barnen är allas ansvar, då måste man även ha skola och sjukvård med sig.

- Det är viktigt att de ansvariga ser att det händer något, att satsningarna kommer barnen tillgodo.

- Se till att ha cheferna med er.

- Turas om som ledare. Det kan bli jobbigt att hålla på i för många år, och det tar mycket av ens vanliga arbetstid.

- Det är roligare att ha gruppen när man känner sig påläst.

- Se till att chefer/uppdragsgivare inser att det måste få ta tid att leda en stödgrupp.

- Inventera vad det finns för olika alternativ om det dyker upp andra frågor i gruppen, tex om någon pratar om självmord, ätstörningar osv. Var förberedd och slussa vidare. Om man får ett förtroende i knäet så får man inte bli förfärad utan kunna ta emot det.

Tryggve stödgrupper

0498-26 87 71/www.tryggve.info

Hållplatsen, Umeå kommun
090-16 10 00.

Deltagarna på Tollare/Wendelsbergs gruppleddarutbildning var nöjda med det nya materialet om Junis barnprogram.

Bild: Carmen Martínez Banús, Istockphoto.

Oavsett hur vi ser ut på utsidan kan vi alla känna ensamhet och sorg. Den lärdomen har deltagarna dragit i stödgruppen i Växjö. (Barnen på bilden har inget med artikeln att göra.)

Tuff kamp för att få leda grupp

– Alla säger att det är svårt att hitta barnen. Men barnen hittar kanske inte något som inte syns och som man inte pratar öppet om?

Funderingen kommer från Nettan Karlsson som har kämpat rejält med att få igång sin stödgrupp i Växjö tillsammans med Curt Thapper.

Det är fredag eftermiddag och Curt och Nettan plockar och fixar i lokalen på Vattentorget, strax intill Växjös strandpromenad. Huset, som ägs av IOGT-NTO-rörelsen, håller som bäst på att renoveras och det är full aktivitet av alla frivilliga hantverkare. Curt och Nettan ägnar sig dock åt förberedelserna av den sista träffen med den lilla stödgrupp som de har lett under våren. På whiteboardtavlan skrivs veckans tema, blädderblocket plockas fram där gruppreglerna är ner skrivna. De är märkbart nöjda över att de har kunnat genomföra detta –att bli gruppleddare är

något som de har velat i flera år.

Både Curt och Nettan är aktiva inom kamratstödet i Växjö som samlar vuxna med egna erfarenheter av missbruk och som nu söker en nykter tillvaro. I ett par års tid hade kamratstödet samarbetat med kommunens stödgrupp, Glimten.

– Vi gjorde lördagsaktiviteter för barnen och deras föräldrar, säger Curt.

Det blev flera uppskattade utflykter och även sommarläger. Tanken att själva starta en stödgrupp föddes och förra året fick de chansen att gå Tollare/Wendelsbergs utbildning.

– Det kändes spännande att få dra igång i september, minns Curt och berättar att de räknade med att kunna få deltagare på egen hand.

De satsade hårt. Det blev två tidningsartiklar, radioinslag, Curt och Nettan fick träffa skolskötterskorna och de pratade med var-enda socialsekreterare.

– Men vi fick ingen grupp i september.

Curt var optimist men Nettan började bli smått frustrerad. De visste ju att behovet var stort.

– Man behöver tid för att etablera sig, säger Nettan.

Curt gissar att de nog hade behövt ägna ett par dagar i veckan åt att marknadsföra sig och hitta deltagare – tid som inte fanns eftersom de gör detta på sin lediga tid.

Curt minns när han var och satte upp affischer om gruppen och en kille nyfiket kom fram. ”Å, det där skulle jag vilja gå”.

Bild: Helena Karlsson

Nettan Karlsson och Curt Thapper vred och vände på alla frågeställningar och övningar – de ville vara väl förberedda inför gruppträffarna.

hon som i början var tillbakadragen, klädde sig i mörka färger nu börjar säga ”det där vill jag inte

”De har upptäckt att man kan ha samma känslor och samma sätt att tänka oavsett om man slår någon eller gråter.”

Men även om han aldrig dök upp, så blev det en påminnelse om att de gjorde rätt.

Till slut kapitulerade ledarparet.

– Vi insåg att vi måste ha hjälp. Då kallade vi på Glimten, säger Curt. Jag gick till min gamla kompis på socialtjänsten och frågade ”hur ser er lista ut, har ni några på kö?”

Och där fanns en kö med tonårstjejer. Gruppen kunde sätta igång. För både ungdomar och ledare har terminen med träffar varit en spännande resa.

– Det har varit en hel suverän grupp, säger Curt och ler. Nettan nickar och talar med värme om sin tjejgrupp.

En av de häftigaste upplevelserna har varit att se hur förändringen skett hos deltagarna. Hur

göra” och tar plats i gruppen.

– Senast hade hon till och med knallröd jacka och gul t-shirt, skrattar Nettan.

Medan tjejen som slogs och skollkade har insett att skolan är viktig.

– Hon har skaffat ett extrajobb, berättar Nettan.

Olikheter en tillgång

Trots olikheterna mellan deltagarna så har de funkade bra tillsammans. Kanske är det snarare så att detta har varit en tillgång:

– De har upptäckt att man kan ha samma känslor och samma sätt att tänka oavsett vem man är. Man kan känna samma sorgsenhet och övergivenhet, säger Nettan.

Eftersom det var första gången

de genomförde en grupp så gjorde de själva alla övningar i materialet. Curt och Nettan ville vara väl förberedda och ägnade mycket tid åt att tänka igenom alla tänkbara situationer i förväg.

Sprida kunskap

Arbetet med stödgruppen har på flera sätt gett möjligheter att sprida kunskap om barn som växer upp med missbruk. I samband med en handledning av deras lärare Barbro Henriksson gjordes ett öppet seminarium som lockade mycket folk och gav bra diskussioner. Stödgruppen har även skapat ett engagemang inom IOGT-NTO. Många inom kamratstödet har fått tankar om att de själva skulle behöva prata om sina erfarenheter som barn.

– Vi har en vision om att köra en vuxna-barn-grupp, säger Curt.

Även bland andra medlemmar, som inte jobbat med missbruksfrågor, märks en ökad medvetenhet om varför stödgruppen är viktig.

– De känner en stolthet över att IOGT-NTO-rörelsen gör något bra för de här barnen.

Curt går iväg för att hämta ett av de diplom som deltagarna ska få. Det ska vara lite speciellt att ha gått i stödgrupp. Inför nästa omgång ska de fortsätta samarbete med kommunens verksamhet Glimten. De är ute i god tid den här gången.

– Redan i februari gick vi ut med nya foldrar, och i juni ska vi ha ett möte med Glimten inför

Bild: Helena Karlsson

Det är mycket att ordna med när man leder en stödgrupp. Men det är värt att lägga ner all tid och kraft – man får så mycket tillbaka, menar Curt Thapper.

hösten. Vi tar över de barn som de inte har plats för i sina grupper, säger Curt.

Från Glimtens sida är man tacksamma för samarbetet – kommun och IOGT-NTO kompletterar varandra. Som tack för att Curt och Nettan minskar Glimtens kö, få de gratis handledning från socialtjänsten.

– Det är en tuff kamp som ideell organisation att komma igång med det här, konstaterar Curt.

Han och Nettan rekommenderar alla i deras situation att söka samarbete med andra – skola, kyrka och socialförvaltning.

– Och behandlingshem, KRIS, kriminalvården, tipsar Nettan.

Tillsammans med kommunens grupper kan nu Curt och Nettan ge fler barn och ungdomar möjlighet att växa. Och kanske kan de rentav göra det mindre ”hemligt” att det finns hjälp att få, så att stödet blir synligt och möjligt att hitta för Växjö's barn och ungdomar. ■

Politiker – våga tänka långsiktigt

I Örebro satsar man brett för att stötta barnen

– Politiker förstår nog ofta hur viktigt det här är, men de vågar inte satsa.

Rasmus Persson är centerpolitiker i Örebro kommun, och en av de som ändå har vågat.

Inför 2008 avsatte kommunens programnämnd för social välfärd nära två miljoner kronor för att skapa en större kunskap om barn till missbrukande föräldrar och för att utöka gruppverksamheten. Länsstyrelsen bekostar hälften av satsningen som bland annat går ut på att utbilda skol- och barnomsorgspersonal. Nu möter programnämndens ordförande Rasmus Persson dem som ska genomföra det hela; Gunnar Larsson och Marit Äng på Sputnik. Till ungdoms- och familjeenhetens lokal i centrala Örebro har barn och ungdomar

kommit för att delta i stödgrupper ända sedan 1994, och verksamheten har alltid ansetts viktig. Men det är först nu som man kan satsa i stor skala.

Gunnar och Marit är medvetna om att de är lyckligt lottade jämfört med många kollegor ute i landet. Anledningen till att Sputnik fått resurser är bland annat att det finns tjänstemän som är kunniga och drivande i frågan.

– Vår enhetschef har drivit de här frågorna ändå sedan vi började, och han har även själv varit gruppledare, berättar Marit.

Rasmus håller med om att detta har spelat roll. Dessutom finns en bred politisk enighet om att det här är en grupp barn som behöver stöd.

Visst kan det se fint ut på ytan – men inom familjen kan mörka hemligheter döljas. Ju fler som bryr sig om desto större blir möjligheterna att släppa fram det som behöver komma upp till ytan. (Personerna på bilden har inget med artikeln att göra.)

– För mig är det ganska ointressant exakt hur många barn det rör sig om. Vi vet att det är jättemånga och att de är en riskgrupp utan dess like.

Satsar långsiktigt

I samband med att kommunen fick ny politisk majoritet efter valet blev det också läge för nya satsningar. För Rasmus del var det viktigt att satsa på långsiktighet. Det är inte ovanligt att det görs insatser inom förebyggande arbete, men som sedan läggs ner redan efter något år.

– Jag har alltid retat mig på att många politiker inte har vågat se de långsiktiga vinsterna. Man ser inga effekter efter bara tre år.

Och de som jobbar på Sputnik är nöjda med det nya tänkandet. Det innebär framförallt att de kan ägna sig åt att sprida kunskap om barn till missbrukare i allmänhet och Sputnik i synnerhet. Verksamheten i grupperna har i flera år rullat på, barn och ungdomar har hänvisats dit av socialtjänsten eller så har barnen eller deras föräldrar hört av sig på egen hand. Någon direkt

Gunnar Larsson och Marit Ång har en drömsituation i sitt arbete på Sputnik. De har både tid och resurser att sprida kunskap om vilket stöd som finns för barn som lever med missbruk.

reklam för gruppverksamheten har man inte gjort.

– Vi har ändå inte kunnat ta emot fler, säger Marit.

Men nu ser det alltså annorlunda ut. Istället för att vara två personer som jobbar halvtid med Sputnik finns idag 4,5 tjänster och man har utvecklat ett samarbete med en gruppleddare från Immanuelskyrkan. Gunnar berättar om att-göra-listan som de prickar av. Besöka arbetsplatser där man möter barn och ungdomar, informera lärare, besöka årskurs 7 och gymnasiets årskurs 1, fixa affischer och flyers att sprida på skolorna, ser över hemsidan.

Just skolan är av naturliga skäl en viktig målgrupp för Sputniks information. Här finns det mycket kvar att göra. Gunnar berättar om en flicka som äntligen tog mod till sig och skrev en uppsats om hur hon hade det hemma. Lärarens svar blev: ”Åh, vilken bra uppsats, du får VG.”

– Det finns en stor osäkerhet hos vuxna kring det här, just för att det handlar om det laddade ämnet alkohol, menar Marit. Många lärare känner sig stressade redan som det är. De behöver få veta vad man kan göra för att stötta barnen.

– Och då kommer vi och ger ett bra besked, fyller Gunnar i leende.

Att kunna tipsa om att Sputnik finns hjälper lärarna att slippa känna att de behöver bära hela bördan.

Men det finns också de lärare som värjer sig mot att behöva engagera sig i barn som exempelvis växer upp med missbruk. Det är tillräckligt som det är, menar många. Detta är något som Rasmus vänder sig mot.

– Jag blir så trött på mentaliteten att lärare bara ska vara pedagoger. De ska se mer.

Men sedan ska det finnas andra som kan hjälpa till. Marit påpekar att man kanske kan förklara för en lärare att det till exempel kan bli lugnare i klassen om han slutar att få de där utbrotten tack vare att Kalle får stöd.

– Vårt uppdrag är att sprida kunskap om barnens situation och se till att lärarna vet vem de ska ringa till, säger Marit.

Men vad händer om Örebros

kommun drar in stödet till Sputnik?

– Jag skulle vilja se den som vågar det, säger Gunnar snabbt.

Rasmus menar att insikten verkligen är stor om hur viktig

”Jag tror att man har en övertro till att ekonomiska argument biter på politiker. På mig biter känslor och om man kan åskådliggöra livsöden.”

gruppverksamheten är, men samtidigt så är kommunal ekonomi ingen lätt sak i ett läge då man måste spara.

Mjuka frågor

– Alla kommuner har en investeringsbudget kring hårda frågor, men vi har ingen investeringsbudget kring mjuka frågor, påpekar han.

Därför är det viktigt att verkligen vara konkreta och visa för beslutfattarna vilka effekter som stödgrupper har, även om de kanske inte syns med hjälp av siffror.

– Det är ju så påtagligt hur otroligt mycket de här barnen växer, säger Gunnar engagerat.

– Och här är det viktigt att politiker är människor, svarar Rasmus. Det är ju den här bilden som du beskriver som man vill få.

– Ja, det är viktigt med återkoppling till politikerna, håller Marit med och berättar att just dokumentation av det man gör

Bild: Helena Karlsson

Alldeles för många politiker tänker kortsiktigt i det förebyggande arbetet. Rasmus Persson ville istället satsa rejält på stödgrupperna.

Vi har alla ett ansvar för att se de barn som behöver stöd. Det menar Gunnar Larsson, Rasmus Persson, Cecilia Grahn-Ekman och Marit Ång.

är en viktig del i Sputniks nya satsning.

De tre runt bordet enas om att såväl hårddata som mjukdata ska läggas fram. I ett läge där någon vill starta en ny gruppverksamhet

”Det handlar om att göra borrhål i muren runt familjen!”

tror Rasmus att det är lättare att få politiskt stöd om man har ett färdigt koncept på hur man vill jobba, och där man kan beskriva vilka effekter man förväntar sig.

– Jag tror att man har en övertro till att ekonomiska argument

biter på politiker. På mig biter känslor och om man kan åskådliggöra livsöden. Man behöver något man kan ta på.

Samarbete fungerar

Samtalet mellan Rasmus, Marit och Gunnar blir till ett konkret exempel på vikten av att mötas. Det är också tydligt att just här fungerar faktiskt samarbetet mellan politiker, tjänstemän och även ideell sektor. Sputnik samarbetar exempelvis med kyrkan och till viss del med Junis. Ju fler som har insikt om villkoren för barn till missbrukare, desto bättre stöd kan de få. Men det är långt ifrån en självklarhet att det ser ut så

här i landets kommuner. Vem är det egentligen som har ansvar för att barnen ska ” hittas ” och få det stöd de har rätt till?

– Ytterst är det ju naturligtvis politikernas ansvar, menar Gunnar.

Men även om politikerna har huvudansvaret så är det inte riktigt så enkelt, menar Rasmus, och Gunnar håller med. Ansvaret ligger hos oss alla och för att få kontakt med barnen gäller det att hitta nyckelpersoner inom skola, föreningar, polis, sjukvård med mera.

– Svårigheterna att hitta barnen ligger i själva frågans natur: familjehemlighet, lögn, skuld och skam, konstaterar Gunnar. Det handlar om att göra borrhål i muren runt familjen!

Rasmus betonar också vikten av att socialtjänsten måste ta ett ansvar för att ha en sammanhållen organisation.

– Om det inte finns någon naturlig part där det finns personer med rätt kunskap i de här frågorna, då kommer inte heller skolan och det civila samhället att kunna ta sitt ansvar. ■

SÅ HAR FÅR NI BESLUTSFATTARNA ATT PRIORITERA STÖDGRUPPER

- Var konkret och beskriv vad stödgruppen innebär, vilket program ni ska använda er av osv.
- Kom ihåg att politiker är människor – det är inte bara ekonomiska argument som biter!
- Åskådliggör en tydlig bild av vad stödgruppen betyder för ett barn/ungdom, hur de växer som människor.
- Stödgrupp är en förebyggande åtgärd och insatsen måste få tid att etableras.
- Dokumentera allt ni gör – information, inslag i media, kontakter med skola, sjukvård osv så att ni kan redovisa vad som har hänt. Då kan det bli lättare att argumentera för att arbetet ska få fortsatt stöd.
- Betona att barn som far illa är allas ansvar, och politikerna har det yttersta ansvaret.

Vill du veta mer om Sputniks arbete?

Ring 019-21 49 23 eller mejla sputnik@orebro.se

Vad gör kommunerna?

FÖR BARN SOM VÄXER UPP MED MISSBRUK

Sammanfattning

De flesta barn som växer upp med alkohol- och drogberoende föräldrar får ingen hjälp. Det visar den här undersökningen som IOGT-NTOs Juniorförbund har gjort. Enligt svaren på de enkäter som vi har skickat ut har cirka två procent av alla dessa barn tillgång till stödgrupper.

Ungefär 400 000 personer i Sverige är alkoholberoende och många av dessa är föräldrar. Den ökade alkoholkonsumtionen slår hårdast mot barnen.

Stödgrupper är en mycket bra metod för att ge barnen möjlighet att uppleva att de inte är ensamma och bearbeta sina känslor och erfarenheter.

IOGT-NTOs Juniorförbund kräver att alla kommuner ska ha stödgrupper.

Resultatet från 2008 års enkät visar bland annat:

- 261 av landets 290 kommuner svarade på undersökningen.
- 74 procent (192 av 261) av dem som svarat uppgav att de kunde erbjuda stödgrupper.
- 35 procent kommer öka insatserna för dessa barn kommande år.
- Endast 2 procent av alla barn till alkoholberoende föräldrar nås av stödgrupper.

Metod

Fem år i rad, 2004, 2005, 2006, 2007 och 2008, har IOGT-NTOs Juniorförbund skickat en enkät till socialcheferna i landets 290 kommuner. Enkäten har i år haft sju frågor som bland annat tagit upp om det finns stödgrupper för de barn som växer upp med missbruk, i vems regi dessa grupper genomförs, hur många barn som berörs och om hur insatserna kommer se ut det kommande året. Tack vare att vi har vänt oss till samtliga kommuner, och inte enbart ett representativt urval, ger detta ett underlag för dem som på olika sätt vill ta en kontakt lokalt med sin kommun. Frågeställningarna har främst varit kvantitativa och inte gett utrymme för några längre beskrivningar om hur man bedriver verksamheten, allt för att göra resultatet så jämförbart som möjligt. Vi är medvetna om att det kan finnas betydligt mer att berätta.

Stopdatum

De kommuner som inte hade svarat inom angiven tid har fått påminnelser. I årets undersökning har vi tagit hänsyn till svar som inkommit till och med 28 april 2008.

Svarsfrekvens

Årets svarsfrekvens var 90 procent, vilket innebär att 261 av landets 290 kommuner har svarat. År 2004 var svarsfrekvensen 87 procent, den var 83 procent år 2005, 86 procent år 2006 och 70 procent 2007. Detta innebär alltså att årets svarsfrekvens är högst hittills.

Bland dem som inte har svarat finns både kommuner som har haft stödgrupper tidigare år, och kommuner som inte haft grupper.

Enkätens resultat

Finns det stödgrupper?

Totalt finns det 415 stödgrupper i landet, om man utgår från undersökningens resultat. I år har fler kommuner svarat på enkäten och det faktiska antalet kommuner som kan erbjuda stödgrupper och också flest jämfört med tidigare år – 192 av 261. Eftersom svarsfrekvensen är mycket hög finns det i år också fler som har svarat att de inte har stödgrupper. Andelen kommuner med stödgrupper blir i år därför 74 procent.

Under 2004 och 2005 angav 57 procent av kommunerna att de hade stödgrupper, medan resultatet för 2006 var 59 procent. År 2007 fanns det stödgrupper i 76 procent av de kommuner som svarade på enkäten.

Det är intressant att jämföra årets resultat med första året som enkäten gick ut. År 2004 var svarsfrekvensen nästan lika hög som 2009 – 87 procent jämfört med 90 procent. År 2004 kunde 59 procent av de som svarade erbjuda stödgrupper. I år kan 74 procent erbjuda stödgrupper. Det är uppenbart att antalet stödgrupper verkligen ökar, vilket är mycket glädjande.

Förändringar som har skett mellan vilka kommuner som hade stödgrupper i år jämfört med tidigare år framgår av tabellerna i slutet av rapporten. Vissa kommuner svarar att de köper denna typ av verksamhet av grannkommuner. Liksom förra året har vi i år valt att låta de kommuner som köper platser i andra kommuner räknas till dem som har grupper. Det viktiga bör vara om barnen i kommunen har tillgång till en stödgrupp. Det är dock inte säkert att de som har möjlighet att köpa platser av andra kommuner verkligen använder sig av detta i praktiken.

Det är värt att poängtera att det med stor sannolikhet kan finnas

stödgruppsverksamhet i fler kommuner, än vad som framkommer i vår undersökning. En förklaring kan vara att enkäten är ställd till kommunerna, och om gruppverksamheten bedrivs av en ideell organisation är det inte säkert att kommunens tjänstemän känner till detta.

Vi är också medvetna om att det finns flera spännande projekt i storstadsområdena som vi av praktiska skäl inte kunnat redovisa här på ett tillfredsställande sätt.

Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?

	2005	2006	2007	2008
Ja	57 %	59 %	76 %	74 %
Nej	43 %	41 %	23 %	26 %

Stödgrupper främst i kommunal regi

Det stora flertalet stödgrupper finns i kommunal regi. I 47 fall anger man att de finns annan regi eller i både kommunal och i annan regi. Här kan det röra sig om ett samarbete mellan kommun och en organisation/privat aktör, eller att kommunen har kännedom om att även andra bedriver gruppverksamhet.

Hur många nås av stödgrupperna?

När det gäller frågan om hur många stödgrupper som finns i kommunen så varierar svaren från 1 till 23. Ibland beror ett litet antal grupper på kommunens storlek och vice versa. Men det finns också exempel på stora kommuner med få grupper och mindre kommuner med förhållandevis omfattande verksamhet. Antalet grupper kan därför snarare antas ha att göra med exempelvis hur etablerad verksamheten är, om det finns tillräckligt drivande krafter för att satsa på verksamheten och vilket stöd gruppledarna har från arbetsgivarna.

Utifrån de uppskattningar som kommunerna har gjort är det upp emot 2 709 barn som gått i någon stödgrupp det senaste året. Det kan vara värt att kommentera att dessa siffror naturligtvis inte är exakta. Det finns kommuner som har svarat att de har grupper, men som samtidigt angett att de inte haft några deltagare. Det finns också ett flertal kommuner som har grupper men där man inte vet hur många som deltagit och därmed inte kan räknas med i denna summa. På flera håll samarbetar kommuner med varandra på olika sätt, vilket gör att det kan vara svårt att beräkna exakt antal. Antalet barn som i varje kommun som uppges ha deltagit i stödgrupper under det senaste året varierar från 0 till 500 deltagare.

Få barn får stöd

Det är svårt att avgöra om resultatet av vår undersökning är representativt även för de 29 kommuner som inte har inkommit med några svar. Vad vi däremot säkert kan säga är att 192 kommuner har svarat att de kan erbjuda stödgrupper och att omkring 2 709 barn deltar i denna verksamhet.

Enligt beräkningar från bland annat Socialstyrelsen finns det omkring 200 000 barn som lever nära missbruk i Sverige. Det finns dock goda skäl att anta att denna siffra är betydligt större, dels på grund av mörkertal, dels på grund av den ökade alkoholkonsumtionen som skett på senare år. För att göra en grov beräkning kan vi välja att utgå från att dessa 200 000 barn är jämnt fördelade i kommunerna. Det skulle innebära att de 2 709 barn som idag får stöd enbart utgör cirka 2 procent av det totala antalet barn till missbrukande föräldrar som bor i de kommuner där det finns stödgrupper. Dessutom finns det tusentals barn som bor i kommuner där det inte erbjuds någon stödgrupp.

Denna uträkning är naturligtvis inte komplett rent statistiskt men den ger oss ändå en bild av de skeva proportioner som är en realitet för barnen och att det är en bra bit kvar innan det går att vara nöjd med det stöd som samhället ger.

Det är också tydligt att det påverkar var i landet man bor för att ha tillgång till en stödgrupp. I Norrbottens län är det exempelvis glest mellan grupperna – bara två av länets 14 kommuner har svarat att det finns stödgrupper. Som en jämförelse finns det stödgrupper i 13 av Dalarnas läns 15 kommuner.

Andra insatser för barn till missbrukare

De flesta kommunerna anger att de har fler insatser för barn till missbrukande föräldrar. Ofta handlar detta om individuellasamtal, från socialtjänstens sida eller exempelvis skolans kurator. Olika typer av insatser för hela familjen är också vanliga svar på vad som görs. Andra exempel på insatser är ferieläger, BUP (barn- och ungdomspsykiatri), stödkontakter, Junis verksamhet eller tjej- och killgrupper. I många kommuner finns liknande stödgrupper för barn i sorg, barn till skilda föräldrar, barn vars föräldrar sitter i fängelse och så vidare. Denna typ av stödgrupper, för exempelvis barn som bevittnat våld, inbegriper ofta barn som lever nära missbruk. Någon kommun påpekar också att alla insatser som görs för den vuxne som missbrukar, även är en hjälp för barnet.

Kommunernas framtida insatser

En intressant frågeställning för IOGT-NTOs Juniorförbund är vad som kommer att hända i framtiden. Blir det bättre eller sämre för barn som växer upp i en familj med missbruk?

Den mest avgörande frågan är om alkoholkonsumtionen kommer att fortsätta att öka på samma sätt som den har gjort de senaste åren eller om vi kommer att se en minskning i de vuxnas drickande.

Den moderna alkoholforskningen visar på klara samband mellan den genomsnittliga alkoholkonsumtionen i ett land å ena sidan och mängden problem å andra sidan.

Oavsett om alkoholkonsumtionen kommer att minska eller öka är kommunernas insatser viktiga och därför frågade vi hur de tror att deras insatser för den här gruppen barn kommer att se ut det kommande året.

Av de kommuner som har svarat på just denna fråga är det 35 procent som har angett att insatserna kommer att öka under det kommande året (86 kommuner). 64 procent kommer bibehålla insatserna (157 kommuner) och knappt 1 procent (3 kommuner) ska minska. Jämfört med 2007 (36 procent) är det alltså i princip lika många kommuner som väljer att öka insatserna för kommande år. Flera kommuner anger att om man fick fler barn till grupperna skulle verksamhet kunna utökas. Det är också tydligt att många kommuner skulle vilja satsa mer på detta område, men ekonomi och brist på personalresurser är ett hinder. Ofta är stödgrupperna beroende av projektpengar, och verksamheten kan leva ett projektår i taget.

Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?

	2005	2006	2007	2008
Öka insatserna	36 %	32 %	36,5 %	35 %
Bibehålla insatserna	62 %	67 %	62,5 %	64 %
Minska insatserna	1 %	1 %	1 %	1 %

Kommun

	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?				Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?				Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?				Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	
Upplands Väsby kommun	Ej svar	Ej svar	Nej	Nej	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	-	-	Öka insatserna
Vallentuna kommun	Ej svar	Nej	Nej	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	Ej svar
Österåkers kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	2	1	11	10	10	4	Öka insatserna
Värmdö kommun	Ej svar	Ej svar	Ja	Ej svar	Ej svar	Ej svar	1	Ej svar	Ej svar	Ej svar	4	Ej svar	Ej svar
Järfälla kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	0	1	2	1	0	7	14	5-6	Bibehålla insatserna
Ekerö kommun	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Huddinge kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	2	3	1	15	12	18	6	Öka insatserna
Botkyrka kommun	Ja	Ej svar	Ja	Ja	4	Ej svar	3	5	36	Ej svar	15	15	Öka insatserna
Salems kommun	Nej	Nej	Ja**	Ja	-	-	-	Vet ej	-	-	-	5-6	Bibehålla insatserna
Haninge kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	3	4	Ej svar	3	20	22	Ej svar	14	Öka insatserna
Tyresö kommun	Ja	Ja	Ja	Ej svar	3	3	1	Ej svar	18	16	6	Ej svar	Ej svar
Upplands-Bro kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna
Nykvarns kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	-	0	Ej svar	1	2	0	Ej svar	2	Öka insatserna
Täby kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Danderyds kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	1	2	Ej svar	1	3	9	Ej svar	5	Bibehålla insatserna
Sollentuna kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	0	0	Ej svar	1	0	0	Ej svar	5	Bibehålla insatserna
Stockholms stad	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	10	ca 8	10-12	Ej svar	60-80	100	100	Öka insatserna

STOCKHOLMS LÄN

**) Köper/har möjlighet att köpa plats i stödgrupp i annan kommun.

Kommun	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?				Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?				Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?				Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	
Södertälje kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	5	4	4	Ej svar	25	30	20-25	Bibehålla insatserna
Nacka kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	1	2	1	13	6	12	4-6	Öka insatserna
Sundbybergs stad	Ja	Ja	Nej	Ja	1	0	-	1	6	0	-	7	Bibehålla insatserna
Solna stad	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	2	1	6	3	9	-	Minska insatserna
Lidingö stad	Ja	Ja	Ja	Ja	1	2	1	1	5	10-15	6	9	Bibehålla insatserna
Vaxholms stad	Ej svar	Nej	Nej	Nej	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	-	-	Bibehålla insatserna
Norrstälje kommun	Ja	Ja	Ja	Ej svar	2	1	2	Ej svar	20	5	18	Ej svar	Ej svar
Sigtuna kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	0	0	1	Ej svar	0	0	4	Öka insatserna
Nynäshamns kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	1	2	6	5	8	15	Bibehålla insatserna
Häbo kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	3	1	2	12	18	5	15	Bibehålla insatserna
Älvkarleby kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	1	1	2	12	7	7	14	Bibehålla insatserna
Knivsta kommun	Ja	Ja	Nej	Ej svar	-	1	-	Ej svar	-	3	-	Ej svar	Ej svar
Heby kommun	Nej	Nej	Ja**	Ja	-	-	-	1	-	-	-	2	Bibehålla insatserna
Tierps kommun	Nej	Ej svar	Nej	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	Ej svar
Uppsala kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	6	2	7	7	45	6-10	56	34	Bibehålla insatserna
Enköpings kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	4	4	3	20	16	17	15	Öka insatserna
Östhammars kommun	Nej	Ja	Ja**	Nej	-	vet ej	-	-	-	10	-	-	Öka insatserna

UPPSALA LÄN

**) Köper/ har möjlighet att köpa plats i stödgrupp i annan kommun.

Kommun

	Finnas det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?				Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?				Ungefär hur många barn har deltagit i för denna grupp att se ut under det kommande året?				
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
Vingåkers kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ja	-	-	Ej svar	Vet ej	-	-	Ej svar	2	Bibehålla insatserna
Gnesta kommun	Nej	Ej svar	Ja**	Nej	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	-	Ej svar
Nyköpings kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	6	4	6	18	30	17	26	Bibehålla insatserna
Oxelösunds kommun	Ej svar	Nej	Ja**	Nej	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	-	-	Öka insatserna
Flens kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	3	2	10	10	20	16	Öka insatserna
Katrineholms kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	3	8	6	17	25	45	54	Bibehålla insatserna
Eskilstuna kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	5	3	3	37	40	20	10	Öka insatserna
Strängnäs kommun	Nej	Nej	Ja**	Ja	-	-	-	0	-	-	-	2	Öka insatserna
Trosa kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	1	Ej svar	-	-	3	Ej svar	Bibehålla insatserna
Ödeshögs kommun	Nej	Nej	Ja	Nej	-	-	1	-	-	-	4	-	Öka insatserna
Ydre kommun	Nej	Nej	Ja**	Ja**	-	-	-	0	-	-	-	0	Bibehålla insatserna
Kinda kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	3	3	10	10	15	15-20	Öka insatserna
Boxholms kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	3	Vet ej	2	0	Vet ej	Vet ej	1	Bibehålla insatserna
Åtridabergs kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	3	1	2	15	15	6	10	Öka insatserna
Finspångs kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	3	3	Ej svar	1	16	12	Ej svar	5	Öka insatserna
Valdemarsviks kommun	Nej	Ja	Ja	Ja	-	1	1	1	-	5	5	5	Öka insatserna
Linköpings kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	10	25	22	23	250	245	150	162	Öka insatserna

SÖDERMANLANDS LÄN

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

***) Köper/ har möjlighet att köpa plats i stödgrupp i annan kommun.

Kommun	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?					Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?					Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?					Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	
Norrköpings kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	3	9	10	Ej svar	12	44	47	Bibehålla insatserna			
Söderköpings kommun	Ja	Ej svar	Ja	Ja	5	Ej svar	3	0	9	Ej svar	14	0	Öka insatserna			
Motala kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	4	3	2	18	21	16	14-18	Öka insatserna			
Vadstena kommun	Nej	Nej	Ja	Nej	-	-	2	-	-	-	4	-	Öka insatserna			
Mjölby kommun	Ja	Ja	Ja	Ej svar	3	2	1	Ej svar	12	10	4	Ej svar	Ej svar			
Aneby kommun	Nej	Nej	Ja**	Ja	-	-	-	0	-	-	-	1	Bibehålla insatserna			
Gnosjö kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	13	4	3	12	16	21	17	Bibehålla insatserna			
Mullsjö kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Habo kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Gislaveds kommun	Ja	Ej svar	Nej	Nej	1	Ej svar	-	-	4	Ej svar	-	-	Öka insatserna			
Vaggeryds kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	1	-	-	-	2	-	Bibehålla insatserna			
Jönköpings kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	5	Vet ej	4	20	30	70	19	Öka insatserna			
Nässjö kommun	Nej	Ej svar	Ej svar	Nej	-	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	-	Öka insatserna			
Värnamo kommun	Nej	Ja	Ja	Ja	-	2	2	0	-	11	10	0	Bibehålla insatserna			
Sävsjö kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	2	4	-	-	12	20	Bibehålla insatserna			
Vetlanda kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	2	1	0	7	13	7	0	Bibehålla insatserna			
Eksjö kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Tranås kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ja	-	-	Ej svar	3	-	-	Ej svar	17	Bibehålla insatserna			

Kommun

	Finnas det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?				Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?				Ungefär hur många barn har deltagit i för denna grupp att se ut under det kommande året?				
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
Uppvidinge kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ja	-	-	Ej svar	Vet ej	-	-	Ej svar	2	Bibehålla insatserna
Lessebo kommun	Nej	Nej	Ja	Nej	-	-	0	-	-	-	0	-	Bibehålla insatserna
Tingsryds kommun	Nej	Ja	Ej svar	Ja	-	Vet ej	Ej svar	-	-	0	Ej svar	2	Bibehålla insatserna
Alvesta kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ja	-	-	Ej svar	5	-	-	Ej svar	2	Bibehålla insatserna
Älmhults kommun	Nej	Ja	Ja	Ja	-	4	2	5	-	0	10	28	Bibehålla insatserna
Markaryds kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	Vet ej	-	-	-	Vet ej	Vet ej	Bibehålla insatserna
Växjö kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	6	3	4	21	30	17	24	Bibehålla insatserna
Ljungby kommun	Nej	Nej	Ja**	Ja	-	-	-	1	-	-	10	5	Öka insatserna
Högsby kommun	Ej svar	Ja	Ej svar	Nej	Ej svar	2	Ej svar	-	Ej svar	5	Ej svar	-	Öka insatserna
Toresås kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Mörbylånga kommun	Nej	Nej	Ja**	Ja	-	-	-	2	-	-	-	6	Öka insatserna
Hultsfreds kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	2	2	-	-	14	14	Bibehålla insatserna
Mönsterås kommun	Nej	Nej	Ej svar	Nej	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	Bibehålla insatserna
Emmaboda kommun	Ja	Ja	Ja	Nej	0	1	2	-	0	1-3	5	-	Bibehålla insatserna
Kalmar kommun	Ej svar	Nej	Ja	Ja	Ej svar	-	2	2	Ej svar	-	12	9	Bibehålla insatserna
Nybro kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	2	2	9	7	8	8	Öka insatserna
Oskarshamn kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	3	2	1	20	15	7	6	Öka insatserna

***) Köper/har möjlighet att köpa plats i stödgrupp i annan kommun.

Kommun	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?			Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?					Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?			Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?	
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007		2008
Västerviks kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	2	2	Ej svar	1	18	10	Ej svar	3	Minska insatserna
Vimmerby kommun	Nej	Ja	Ja	Ja	-	-	2	3	-	-	5-6	18	Minska insatserna
Borgholms kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	1	1	-	-	5	3	Öka insatserna
Gotlands kommun	Ja	Ej svar	Ja	Ja	4	Ej svar	3	3	32	Ej svar	15	20	Bibehålla insatserna
Olofstöms kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	1	2	6	6	6	8	Bibehålla insatserna
Karlskrona kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	0	2	2	5	0	11	11	Bibehålla insatserna
Ronneby kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	1	1	10	10	4	10	Bibehålla insatserna
Karlshamns kommun	Ja	Ja	Ja	Ej svar	2	3	2/år	Ej svar	10	12	10-12	Ej svar	Ej svar
Sölvesborgs kommun	Ja	Ja	Nej	Ja	1	1	-	0	5	4-5	-	0	Bibehålla insatserna
Svalövs kommun	Ej svar	Nej	Nej	Nej	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	-	-	Öka insatserna
Staffanstorps kommun	Nej	Nej	Ja**	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna
Burlövs kommun	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ja	Ej svar	Ej svar	Ej svar	1	Ej svar	Ej svar	Ej svar	6	Öka insatserna
Vellinge kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Östra Göinge kommun	Nej	Ja	Nej	Nej	-	0	-	-	-	0	-	-	Bibehålla insatserna
Örkeälunga kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	2	1	1	4	8	5	7	Bibehålla insatserna
Bjuvs kommun	Ej svar	Ja	Ja**	Nej	Ej svar	0	-	-	Ej svar	0	-	-	Bibehålla insatserna
Kävlinge kommun	Ja	Ej svar	Ja	Ja	2	Ej svar	2	0	10	Ej svar	12	0	Öka insatserna

BLEKINGE LÄN | SKÅNE LÄN
GOTLANDS LÄN

**) Köper/ har möjlighet att köpa plats i stödgrupp i annan kommun.

Kommun	Finnis det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?				Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?				Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?				Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	
Lomma kommun	Ej svar	Ej svar	Ja	Nej	Ej svar	Ej svar	1	-	Ej svar	Ej svar	5	-	Bibehålla insatserna
Svedala kommun	Nej	Nej	Ja**	Ja	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna
Skurups kommun	Ej svar	Nej	Nej	Ja	Ej svar	-	-	1	Ej svar	-	-	10	Bibehålla insatserna
Sjöbo kommun	Nej	Nej	Nej	Ja	-	-	-	1	-	-	-	7	Bibehålla insatserna
Hörby kommun	Ja	Ej svar	Ej svar	Ej svar	4	Ej svar	Ej svar	Ej svar	0	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Höörns kommun	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ja	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	2	Bibehålla insatserna
Tomelilla kommun	Nej	Nej	Nej	Ja	-	-	-	2	-	-	-	15	Bibehålla insatserna
Bromölla kommun	Nej	Nej	Ej svar	Nej	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	Öka insatserna
Osby kommun	Nej	Nej	Ej svar	Nej	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	Bibehålla insatserna
Perstorps kommun	Nej	Nej	Ej svar	Nej	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	Bibehålla insatserna
Klippan kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	0	2	2	Ej svar	0	7	5	Bibehålla insatserna
Åstorps kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Båstads kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ej svar	Ej svar	2	4	Ej svar	Ej svar	7	15	Ej svar	Ej svar
Malmö stad	Ja	Ja	Ja	Ja	7	6	6-10	8-12	75	3*	ca 100	100	Bibehålla insatserna
Lunds kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	7	x	6	Ej svar	35	45	36	Öka insatserna
Landskrona kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	2	2	12	14	12-15	14	Bibehålla insatserna
Helsingborgs stad	Ej svar	Ej svar	Ja	Ja	Ej svar	Ej svar	2	3	Ej svar	Ej svar	10	11	Öka insatserna

*) Gäller bara stadsförvaltningen Limhamn- Bunkeflo – ej hela Malmö stad (2006).

***) Köper/har möjlighet att köpa plats i stödgrupp i annan kommun.

Kommun	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?				Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?				Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?				Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	
Höganäs kommun	Ja	Ja	Ja	Nej	1	2	1	-	6	12	6	-	-
Eslövs kommun	Ja	Ja	Ja	Ej svar	3	3	2	Ej svar	15	18	18	Ej svar	Ej svar
Ystads kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	0	1	0	4	0	4	0	Öka insatserna
Trelleborgs kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	3	2	4	3	10	9	Bibehålla insatserna
Kristianstads kommun	Ja	Ej svar	Ja	Ja	2	Ej svar	2	2	16	Ej svar	ca 10	12	Öka insatserna
Simrishamns kommun	Nej	Nej	-	Ja	-	-	-	0	-	-	-	0	Öka insatserna
Ångelholms kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	1	1	6	6	5	6	Bibehålla insatserna
Hässleholms kommun	Ja	Ej svar	Ja	Ja	0	Ej svar	1	1	0	Ej svar	6	6	Öka insatserna
Hylte kommun	Nej	Ej svar	Ej svar	Nej	-	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	-	Öka insatserna
Halmstads kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	4	4	2	20	25	28	14	Bibehålla insatserna
Laholms kommun	Ja	Ej svar	Ja	Ja	4	Ej svar	4	4	21	Ej svar	22	24	Bibehålla insatserna
Falkenbergs kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	8	6	6	6	40	30	28	30	Bibehålla insatserna
Varbergs kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	5	7	4	9	37	40	20	27	Bibehålla insatserna
Kungsbacka kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	8	7	6	9	48	72	36	100	Bibehålla insatserna
Härreda kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ej svar	3	1	Ej svar	Ej svar	14	5	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Partille kommun	Ja	Ej svar	Ja	Ja	1	Ej svar	1	1	4	Ej svar	6	5	Bibehålla insatserna
Öckerö kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	1-2	1	1	6	2-9	3	3	Bibehålla insatserna

Kommun

	Fanns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?			Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?			Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?			Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005		2006	2007	2008
Stenungsunds kommun	Ej svar	Ja	Ej svar	Ja	Ej svar	2	Ej svar	6	Ej svar	24	Ej svar	58	Bibehålla insatserna
Tjörns kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	2	2	1	Ej svar	8	11	2	Öka insatserna
Orust kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	2	2	2	Ej svar	16	11	12	Bibehålla insatserna
Sotenäs kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	2	2-3	Ej svar	3	15	10-15	Ej svar	12	Bibehålla insatserna
Munkedals kommun	Nej	Nej	Nej	Ja	-	-	-	Ej svar	-	-	-	3	Öka insatserna
Tanums kommun	Ej svar	Nej	Ej svar	Nej	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar
Dals-Eds kommun	Ej svar	Ej svar	Ja	Ja	Ej svar	Ej svar	2	1	Ej svar	Ej svar	15	5	Bibehålla insatserna
Färgelanda kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	1	1	-	-	5	6-7	Öka insatserna
Ale kommun	Ja	Ej svar	Ja	Ja	-	Ej svar	2	1	-	Ej svar	13	6	Bibehålla insatserna
Lerums kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	4	2	2	24	40	20	15	Bibehålla insatserna
Vårgårda kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	1-2	1	2	10	3-4	5	15	Bibehålla insatserna
Bollebygd kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	0	0	-	-	0	0	Bibehålla insatserna
Grästorps kommun	Ja	Ej svar	Ej svar	Ja	6	Ej svar	Ej svar	Ej svar	1	Ej svar	Ej svar	2	Bibehålla insatserna
Essunga kommun	Ja	Nej	Nej	Ja	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Karlsborgs kommun	Nej	Ej svar	Ej svar	Ja	-	Ej svar	Ej svar	0	-	Ej svar	Ej svar	-	Bibehålla insatserna
Gullspångs kommun	Nej	Nej	Nej	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	Ej svar
Tranemo kommun	Nej	Ja	Ja	Ja	-	1	2	0	-	6	10	0	Öka insatserna

Kommun	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?					Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?					Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?					Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
	2005	2006	2007	2008		2005	2006	2007	2008		2005	2006	2007	2008		
Bengtöfors kommun	Ja	Nej	Ja	Ja		1	-	2	1		6	-	5-10	5		Bibehålla insatserna
Melleruds kommun	Ja	Ja	Ja	Ja		2	2	2	2		7	10	10	10		Bibehålla insatserna
Lilla Edets kommun	Nej	Nej	Ja	Ja		-	-	1	1-2		-	-	3	2		Bibehålla insatserna
Marks kommun	Ja	Nej	Ja	Nej		1	-	1	-		3	-	4	-		Öka insatserna
Svenljunga kommun	Nej	Nej	-	Nej		-	-	-	-		-	-	-	-		Ej svar
Herrljunga kommun	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Nej		Ej svar	Ej svar	Ej svar	-		Ej svar	Ej svar	Ej svar	-		Bibehålla insatserna
Vara kommun	Ja	Ja	Ja	Ja		0	1	-	-		0	1	1	3		Bibehålla insatserna
Götene kommun	Ja	Ja	Ej svar	Nej		3	2	Ej svar	-		Vet ej	13	Ej svar	-		Ej svar
Tibro kommun	Nej	Nej	Nej	Nej		-	-	-	-		-	-	-	-		Bibehålla insatserna
Töreboda kommun	Ja	Ja	Ja	Nej		1	0	1	-		3	0	2	-		Bibehålla insatserna
Göteborgs stad	Ej svar	Ej svar	Ja	Ja		Ej svar	Ej svar	8-10	10		Ej svar	Ej svar	400-600	500		Öka insatserna
Mölnadalens kommun	Ej svar	Nej	Ja	Ja		Ej svar	-	0	2		Ej svar	-	0	7		Öka insatserna
Kungälv kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ej svar		1	-	Ej svar	Ej svar		6	12	Ej svar	Ej svar		Ej svar
Liseledds kommun	Ja	Ja	Ja	Nej		1	1	1	-		5	4	4	-		Bibehålla insatserna
Uddevalla kommun	Ja	Ja	Ja	Ej svar		4	5	ca 4	Ej svar		13	23	ca 20	Ej svar		Ej svar
Strömstads kommun	Ja	Ja	Nej	Ja		0	1	-	1		0	vet ej	-	5-10		Bibehålla insatserna
Vänersborgs kommun	Ja	Ja	Ja	Ja		2	2	4	4		10	11	15	12		Bibehålla insatserna

Kommun

	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?			Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?			Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?			Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005		2006	2007	2008
Trollhättans stad	Ja	Ja	Ja	Ej svar	3	-	4	Ej svar	20	-	20	Ej svar	Ej svar
Alingsås kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	2	3	2	25	8	15	14	Bibehålla insatserna
Borås stad	Nej	Ja	Ja	Ja	-	0	3	3	-	-	15-19	17	Öka insatserna
Ulricehamns kommun	Nej	Ja	Ja	Ja	-	3	1	0	-	14	4	0	Bibehålla insatserna
Åmåls kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	0	0	0	4	0	0	0	Bibehålla insatserna
Marliefors kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	1	1	2	Ej svar	3	-	8	Bibehålla insatserna
Lidköpings kommun	Ja	Nej	Ja	Ej svar	1	-	1	Ej svar	3	-	3	Ej svar	Ej svar
Skara kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	3	3	2	30	24	24	16	Bibehålla insatserna
Skövde kommun	Ej svar	Ja	Nej	Ja	Ej svar	1	-	2	Ej svar	olika	-	4-5	Öka insatserna
Hjo kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	0	0	0	0	0	0	0	0	Bibehålla insatserna
Tidaholms kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ja	-	-	Ej svar	1	-	-	Ej svar	3	Bibehålla insatserna
Falköpings kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	2	2	2	Ej svar	15	10	8-10	Bibehålla insatserna
Kils kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	3	4	1	7	12	16	5	Bibehålla insatserna
Eda kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	x	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Torsby kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	2	1	6	6	14	6	Ej svar
Storfors kommun	Nej	Ja	Nej	Ej svar	-	0	-	Ej svar	-	0	-	Ej svar	Ej svar
Hammarö kommun	Ej svar	Nej	Ja	Ja	Ej svar	-	1	1	Ej svar	-	3	3	Bibehålla insatserna

Kommun	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?				Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?				Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?				Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	
Munkfors kommun	Nej	Nej	Ja**	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna
Forshaga kommun	Nej	Nej	Ja	Ej svar	-	-	1	Ej svar	-	-	5	Ej svar	Ej svar
Grums kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Årjängs kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ja	-	-	Ej svar	1	-	-	Ej svar	2	Bibehålla insatserna
Sunne kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Karlstads kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	1	0	2	Ej svar	5	0	8	Bibehålla insatserna
Kristinehamns kommun	Ja	Ej svar	Ej svar	Ja	1	Ej svar	Ej svar	2	6	Ej svar	Ej svar	13	Bibehålla insatserna
Filipstads kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Hagfors kommun	Nej	Nej	Nej	Ja	-	-	-	-	-	-	-	1	Bibehålla insatserna
Arvika kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	2	1	-	8	8	4	Öka insatserna
Säffle kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	2	2	11	10	10	9	Bibehålla insatserna
Lekebergs kommun	Ej svar	Nej	Ej svar	Ja	Ej svar	-	Ej svar	1	Ej svar	-	Ej svar	2	Bibehålla insatserna
Laxå kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	1	1	-	-	4	4	Bibehålla insatserna
Hallsbergs kommun	Nej	Nej	Ej svar	Nej	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	Ej svar
Degerfors kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	1	1	6	6	6	6	Bibehålla insatserna
Hällefors kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	1	0	4	5	4-5	0	Bibehålla insatserna
Ljusnarsbergs kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna

ÖREBRO LÄN

**) Köper/ har möjlighet att köpa plats i stödgrupp i annan kommun.

Kommun

	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?			Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?			Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?			Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005		2006	2007	2008
Örebro kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	4	6	5	10	20	32	20	Öka insatserna
Kumla kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	1	2	2	Ej svar	15	8	9	Bibehålla insatserna
Askersunds kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	1	1	-	-	4	6	Bibehålla insatserna
Karlskoga kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Nora kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	2	1	12	10	12	4	Öka insatserna
Lindesbergs kommun	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Skinnskattebergs kommun	Nej	Nej	Nej	Ja	-	-	-	1	-	-	-	2	Bibehålla insatserna
Surahammars kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Kungsörs kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	3	2	Ej svar	0	10	7	Ej svar	0	Bibehålla insatserna
Hallstahammars kommun	Nej	Ja	Nej	Nej	-	1	-	-	-	4	-	-	Öka insatserna
Norbergs kommun	Nej	Ej svar	Nej	Ja	-	Ej svar	-	0	-	Ej svar	-	0	Öka insatserna
Västerås stad	Ja	Ja	Ja	Ja	3	4	4	5	19	19	15	17	Bibehålla insatserna
Sala kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	1	2	Ej svar	1	3	7	Ej svar	3	Bibehålla insatserna
Fagersta kommun	Ja	Nej	Nej	Ja	-	-	-	0	-	-	-	0	Bibehålla insatserna
Köpings kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	3	2	1	20	5	9	2	Bibehålla insatserna
Arboga kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	1	1	1	3	2	6	2	Bibehålla insatserna

Kommun	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?			Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?			Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?			Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005		2006	2007	2008
Vansbro kommun	Nej	Ja	Ja	Ja	-	0	1	1	-	0	5	5	Bibehålla insatserna
Malungs kommun	Ej svar	Ja	Ej svar	Nej	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	-
Gagnefs kommun	Nej	Ja	Ja	Ja	-	0	1	0	-	0	4	0	Bibehålla insatserna
Leksands kommun	Ej svar	Ej svar	Ja**	Ja	Ej svar	Ej svar	-	0	Ej svar	Ej svar	-	0	Öka insatserna
Rättviks kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	2	2	Ej svar	1	14	7	Ej svar	8	Öka insatserna
Orsa kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	2	2	3	3	4	7	9	Bibehålla insatserna
Ålvdalens kommun	Ej svar	Ej svar	Ja	Nej	Ej svar	Ej svar	3	-	Ej svar	Ej svar	10	-	Öka insatserna
Smedjebackens kommun	Ej svar	Nej	Nej	Ja	Ej svar	-	-	1	Ej svar	-	-	4	Bibehålla insatserna
Mora kommun	Ej svar	Nej	Ja	Ja	Ej svar	-	0	2	Ej svar	-	0	2	Öka insatserna
Falu kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	3	2	1	17	20	ca 12	5	Öka insatserna
Borlänge kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	6	6	3	4	30	30	-	20	Bibehålla insatserna
Sätters kommun	Nej	Nej	Ja**	Ja	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Hedemora kommun	Nej	Ja	Ej svar	Ja	-	0	Ej svar	1	-	0	Ej svar	5	Bibehålla insatserna
Avesta kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	2	3	1	20	20	13	6	Bibehålla insatserna
Ludvika kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	2	2	20	11	14	17	Öka insatserna
Ockelbo kommun	Nej	Nej	Ja	Ja	-	-	1	1	-	-	5	3	Bibehålla insatserna
Hofors kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ja	-	-	Ej svar	1***	-	-	Ej svar	2	Bibehålla insatserna

**) Köper/har möjlighet att köpa plats i stödgrupp i annan kommun.

***) Samarbete mellan Sandviken, Ockelbo och Hofors kommun.

Kommun

	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?			Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?			Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?			Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?		
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005		2006	2007
Ovanåkers kommun	Nej	Ej svar	Ej svar	Nej	-	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	-
Nordanstigs kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	0	0	0	0	0	0	0	0
Ljusdals kommun	Ej svar	Nej	Ja	Ja	Ej svar	-	2	2	Ej svar	-	12	12
Gävle kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	10	12	6	8	50	60	30	40
Sandvikens kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	3	2	4	20	15	10	24
Söderhamns kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	1	3-4	2-4	20	5-8	10-15	40
Bollnäs kommun	Ja	Nej	Ej svar	Ej svar	2	-	Ej svar	Ej svar	16	-	Ej svar	Ej svar
Hudiksvalls kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	4	3-4	4-5	0	30	20	20
Ånge kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	0	1	1	4	0	5	5
Timrå kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	1	0	0	5	5	0	0
Härnösands kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	1	0	10	15	5	0
Sundsvalls kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	6	-	2	2	30	-	15	15
Kramfors kommun	Ja	Ja	Ja	Ej svar	1	0	0	Ej svar	6	0	0	Ej svar
Sollefteå kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	1	2	2	2	5	9	8	8
Örnsköldsviks kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	3	1	Ej svar	2	5	5	Ej svar	8

Kommun	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?				Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?				Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?				Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	
Ragunda kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Öka insatserna
Bräcke kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	1	1	0	6	5	5	0	Bibehålla insatserna
Krokoms kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	2	1	Ej svar	1	5	2-3	Ej svar	2-7	Bibehålla insatserna
Strömsunds kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	0	0	0	0	0	0	0	0	Öka insatserna
Åre kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ja	-	-	Ej svar	0	-	-	Ej svar	0	Öka insatserna
Bergs kommun	Ej svar	Ja	Ja	Ja	Ej svar	1	0	0	Ej svar	6	0	0	Bibehålla insatserna
Härjedalens kommun	Nej	Nej	Nej	Ja	-	-	-	1	-	-	-	3	Öka insatserna
Östersunds kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	5	3	2	4	17	21	19	34	Bibehålla insatserna
Nordmalings kommun	Nej	Ej svar	Ej svar	Nej	-	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	-	Bibehålla insatserna
Bjurholms kommun	Ej svar	Nej	Ej svar	Nej	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar
Vindelns kommun	Ej svar	Vet ej	Ej svar	Nej	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Bibehålla insatserna
Robertfors kommun	Ej svar	Nej	Ej svar	Nej	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Bibehålla insatserna
Norsjö kommun	Nej	Nej	Ej svar	Nej	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	Bibehålla insatserna
Majå kommun	Nej	Nej	Nej	Ja	-	-	-	0	-	-	-	0	Bibehålla insatserna
Storumans kommun	Ja	Ja	Ej svar	Nej	1	1	Ej svar	-	-	vet ej	Ej svar	-	Öka insatserna
Sorsele kommun	Nej	Nej	Ja**	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna
Dorotea kommun	Nej	Nej	Ej svar	Nej	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	Bibehålla insatserna
Vännäs kommun	Ja	Nej	Ja	Ej svar	3	-	-	Ej svar	15	-	5-10	Ej svar	Ej svar

JÄMTLANDS LÄN

VÄSTERBOTTENS LÄN

**) Köper/ har möjlighet att köpa plats i stödgrupp i annan kommun.

Kommun

	Finns det särskilda stödgrupper för barn till missbrukare i kommunen?			Ungefär hur många stödgrupper har det funnits i kommunen det senaste året?			Ungefär hur många barn har deltagit i stödgrupperna det senaste året?			Hur kommer insatserna för denna grupp att se ut under det kommande året?			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005		2006	2007	2008
Vilhelmina kommun	Nej	Nej	Nej	Ja	-	-	-	2	-	-	-	7	Öka insatserna
Åsele kommun	Nej	Nej	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	-	-	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Umeå kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	4	4	4-5	4	17	40-50	30-40	20	Bibehålla insatserna
Lycksele kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	3	3	2	2	15	20	24	15	Bibehålla insatserna
Skellefteå kommun	Ja	Ja	Ja	Ja	2	2	1	2	12	9	5	9	Bibehålla insatserna
Arvidsjaur kommun	Ja	Ja	Ja	Ej svar	1	1	0	Ej svar	6	5	0	Ej svar	Ej svar
Arjeplogs kommun	Nej	Ej svar	Nej	Nej	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	-	Bibehålla insatserna
Jokkmokks kommun	Nej	Nej	Nej	Ja	-	-	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	Bibehålla insatserna
Övertorneå kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna
Kalix kommun	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Nej	Ej svar	Ej svar	Ej svar	-	Ej svar	Ej svar	Ej svar	-	Öka insatserna
Övertorneå kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Ej svar
Pajala kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna
Gällivare kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna
Ålvsbyns kommun	Nej	Ej svar	Ja	Nej	-	Ej svar	1	-	-	Ej svar	5	-	Ej svar
Luleå kommun	Nej	Ej svar	Nej	Nej	-	Ej svar	-	-	-	Ej svar	-	-	Öka insatserna
Piteå kommun	Ja	Ej svar	Ej svar	Ej svar	2	Ej svar	Ej svar	Ej svar	9	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Bodens kommun	Ja	Ja	Ej svar	Ja	1	1	Ej svar	1	5	5	Ej svar	4	Bibehålla insatserna
Haparanda kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	-	-	-	-	-	-	-	-	Bibehålla insatserna
Kiruna kommun	Ej svar	Nej	Ej svar	Nej	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Ej svar	-	Öka insatserna

Litteraturtips

Med rätt att vara barn

Helena Karlsson och Morgan Öberg

IOGT-NTOs Juniorförbund 2005

Vad gör kommunerna?

IOGT-NTOs Juniorförbund 2006

Stödgrupper i kommunerna

IOGT-NTOs Juniorförbund 2007

Där viljan finns, en bok om

IOGT-NTO:s sociala arbete

Helena Karlsson, Sober förlag 2003

Familjer med missbruk

Anna-Bodil Bengtsson,

Ingegerd Gavelin, Liber 1996

Vändpunkten – Att arbeta med barn till
alkoholister

Thomas Lindstein, Gothia 1995

(slut på förlaget, lånas på bibliotek)

De glömda barnen

Margaret Cork, CAN 1984

Missbrukarnas barn

Rita Christensen, Prisma 1993

Barnet i alkoholforskningen

NAD-publication nr 26

Barn Föräldrar Alkohol

SOU 1994:29

Det ska aldrig få hända mig

Claudia Black

Natur och Kultur 1993

Barnet i alkoholistfamiljen

Kerstin Hægertz, Rädda barnen 1992

Linus på g

Noomi Tönnäng

Hela människan 1999

Om barnen i missbrukets skugga

Alkoholkommittén

Bli min mamma igen

Åsa Jinder, Bonniers 1991

Alkohol, alkovråål

Elisabeth Hagborg, Alfabet 1999

Anhörig

Katerina Janouch, Pirat 2004

Svinalängorna

Susanna Alakoski

Albert Bonniers förlag 2006

Hatet

Anders Nyqvist

Albert Bonniers förlag 2007

Bergsprängardottern som exploderade

Lo Kauppi, Norstedts 2007

Mig äger ingen

Åsa Linderborg, Atlas, 2007

Flickan som inte fick finnas

Ethel G Ericsson, Norstedts 2007

Övrigt

Svenska föreningen för psykisk hälsa,

www.sfph.se, ger bland annat ut foldern

"När någon du känner dricker eller drog".

Bokhandeln Mareld, www.mareld.se, har

böcker på temat missbruk, även sam-

talskort som kan användas i övningar i

stödgrupper.

I den här rapporten redovisar vi om kommunerna har stödgrupper för barn som växer upp med alkohol- och drogberoende föräldrar. Vi berättar även om gruppledare och politiker som engagerar sig för dessa barn.

Läs även våra skrifter "Med rätt att vara barn", "Vad gör kommunerna" och "Stödgrupper i kommunerna" där vi beskriver verkligheten för barnen och ger exempel på hur kommunerna jobbar med stödgrupper.

Rapporterna går att beställa på vår hemsida.

www.junis.org